Om

Hvede og Hvedesæd

*

Af

Jacob Sverdrup

*

Landet er aldrig fattigt, naar det ret dyrkes. Dyrkes det ei ret er Aarsagen:
enten Lovgivningen, eller ogsaa Ladhed, og den dermed ofte forenede Vankundighed.
Martfeldt.

*

Christiania 1826.
Tryckt hos Chr. Grøndahl.

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna lilla skrift i frakturstil av **Jacob Sverdrup** (1775-1841) har i januari 2009 digitaliserats såsom en högupplöst pdf-fil av Nasjonalbiblioteket i Oslo och anpassats för Projekt Runeberg i december 2011 av Ralph E såsom 300 dpi jpeg-bilder i färg och 600 dpi G4 svartvita tiff-bilder vilka exponeras i ca 100 dpi tillsammans med OCR-kod.

Detta verk har Ralph E lagt upp på Internet Archive, där den kan läsas såsom en upplagen bok i färg.

§. 1.

Som bekjent gives der mange Arter og Afarter af Hvede, men hvilke af dem, der ere at ansee som Arter, eller blot som Afarter, turde ikke være saa aldeles afgjort. Sommerhvede skal skille sig fra Vinterhvede, derved, at den første har Snerp eller Stak, og er eenaarig; den sidste derimod er uden Snerp, og toaarig. Engelsk Hvede derimod skiller sig fra begge Foregaaende ved blødhaarede Ax, findes baade med og uden Snerp, og er toaarig. Imod disse almindeligt antagne Skilletegn maa jag bemærke, at Sommerhvede let udarter til Vinterhvede, denne derimod aldrig til den første, og at Suerpene eller Stakkene ikke ere bestandige. Desuden, da Sædarterne have fulgt Menneskene igjennem saamange forskjellige Climater, og med Hensyn til deres Cultur været underkastede saa mangfoldige Behandlingsmaader, saa maa det vel være særdeles vanskeligt, om ikke aldeles umuligt nu at udfinde deres rette Urstamme; en Lykke derfor for Landmanden, at han herom ikke behøver at være meget bekymret, naar han ikkuns dyrkerdet Slags, som Climatet og hans Jorder tillade at naae Fuldkommenhed.

Ønsker nogen at kjende en temmelig fuldstændig Fremstillelse af Hvedens Arter og Afarter, da henviser jeg til en Afhandling derom af F. Walter i Cünnersdorf, med Tillæg af Crome, og findes i Annalen des Ackerbaues von A. Thaer, 1809, Oct. Nov.

§. 2.

Af Hvede have vi hertillands tre Slags:

1)

Sommerhvede

--

Triticum æstivum.

2)

Vinterhvede

--

Triticum hybernum.

3)

Engelsk Hvede

--

Triticum turgidum.

§. 3.

Sommerhveden

anbefaler sig ikke, efter min Erfaring, til Dyrkning i dette Climat. Da den baade voxer og modnes meget langsomt, og langsommere end nogen anden hos os brugelig Sommersæd, saa er det ogsaa den Sæd, som hos os tidligst om Foraaret maa betroes Jorden, og oftest længe førend Jorden er beqvem til at modtage nogen Slags Sæd. Sildigt moden er den udsat for Efteraarets Storme og Slud, og derfor saare vanskelig at faae vel bjerget. Hvedesædens almindelige Fiender, Brand og Rust, skade sjelden Vinterhveden her tillands, men meget ofte Sommerhveden, især Rusten, der ikke sjelden aldeles tilintetgjør Frugten af Dyrkerens Møje og Omkostninger. Med Anvendelse af det Slags, som Climatet og hans Jorder tillade at naae Fuldkommenhed.

Ønsker nogen at kjende en temmelig fuldstændig Fremstillelse af Hvedens Arter og Afarter, da henviser jeg til en Afhandling derom af F. Walter i Cünnersdorf, med Tillæg af Crome, og findes i Annalen des Ackerbaues von A. Thaer, 1809, Oct. Nov.

§. 2.

Af Hvede have vi hertillands tre Slags:

1)

Sommerhvede

--

Triticum æstivum.

2)

Vinterhvede

--

Triticum hybernum.

3)

Engelsk Hvede

--

Triticum turgidum.

§. 3.

Sommerhveden

anbefaler sig ikke, efter min Erfaring, til Dyrkning i dette Climat. Da den baade voxer og modnes meget langsomt, og langsommere end nogen anden hos os brugelig Sommersæd, saa er det ogsaa den Sæd, som hos os tidligst om Foraaret maa betroes Jorden, og oftest længe førend Jorden er beqvem til at modtage nogen Slags Sæd. Sildigt moden er den udsat for Efteraarets Storme og Slud, og derfor saare vanskelig at faae vel bjerget. Hvedesædens almindelige Fiender, Brand og Rust, skade sjelden Vinterhveden her tillands, men meget ofte Sommerhveden, især Rusten, der ikke sjelden aldeles tilintetgjør Frugten af Dyrkerens Møje og Omkostninger. Med Anvendelse af det Slags, som Climatet og hans Jorder tillade at naae Fuldkommenhed.

Ønsker nogen at kjende en temmelig fuldstændig Fremstillelse af Hvedens Arter og Afarter, da henviser jeg til en Afhandling derom af F. Walter i Cünnersdorf, med Tillæg af Crome, og findes i Annalen des Ackerbaues von A. Thaer, 1809, Oct. Nov.

§. 2.

Af Hvede have vi hertillands tre Slags:

1)

Sommerhvede

--

Triticum æstivum.

2)

Vinterhvede

--

Triticum hybernum.

3)

Engelsk Hvede

--

Triticum turgidum.

§. 3.

Sommerhveden

anbefaler sig ikke, efter min Erfaring, til Dyrkning i dette Climat. Da den baade voxer og modnes meget langsomt, og langsommere end nogen anden hos os brugelig Sommersæd, saa er det ogsaa den Sæd, som hos os tidligst om Foraaret maa betroes Jorden, og oftest længe førend Jorden er beqvem til at modtage nogen Slags Sæd. Sildigt moden er den udsat for Efteraarets Storme og Slud, og derfor saare vanskelig at faae vel bjerget. Hvedesædens almindelige Fiender, Brand og Rust, skade sjelden Vinterhveden her tillands, men meget ofte Sommerhveden, især Rusten, der ikke sjelden aldeles tilintetgjør Frugten af Dyrkerens Møje og Omkostninger. Med Anvendelse afoverflødig Gjødnings i Jordbruget fast alt formaaende Kræfter lykkes det vel imellem at fremtvinge en riig Høst heraf, men seer man hen til det Tab, som de øvrige Agre derved lide, saa maa man dog fraraade denne Brugsmaade. Den, som hos os vil dyrke Sommerhvede, bør tage den efter Kartofler, hvortil har været gjødet, og som, hvilket vel ikke behøves at erindres om, have været holdte tilbørligt rene.

Her finder den en skjør och kraftfuld Jord, hvori den ogsaa tidligt om Foraaret kan nedlægges, naar man i Efteraaret ikke har forsømt at pløie Kartoffellandet i passende brede Teje, efter Jordartens Beskaffenhed, og Furerne mellem Tejene strax efter Pløiningen ere blevne vel oprensede, at intet Vand er bleven staaende paa Ageren Vinteren over. Iagttages dette, udsaaes Hveden om Foraaret paa Høstpløiningen, saasnart Ageren er saa tør, at Jorden ikke klæber ved Harvetænderene.

§. 4.

Vinterhvede

har Fortrin for Sommerhvede baade i Kjærne og Straae. Her dyrkes den brune og gule Vinterhvede. Den brune Hvede fordrer stærke og fede Hvedejorder, og udarter paa andre, den dyrkes ogsaa kun sjeldent. Den gule Hvede modstaaer bedre Climatet, og er derfor almindeligare; den overflødig Gjødnings i Jordbruget fast alt formaaende Kræfter lykkes det vel imellem at fremtvinge en riig Høst heraf, men seer man hen til det Tab, som de øvrige Agre derved lide, saa maa man dog fraraade denne Brugsmaade. Den, som hos os vil dyrke Sommerhvede, bør tage den efter Kartofler, hvortil har været gjødet, og som, hvilket vel ikke behøves at erindres om, have været holdte tilbørligt rene.

Her finder den en skjør och kraftfuld Jord, hvori den ogsaa tidligt om Foraaret kan nedlægges, naar man i Efteraaret ikke har forsømt at pløie Kartoffellandet i passende brede Teje, efter Jordartens Beskaffenhed, og Furerne mellem Tejene strax efter Pløiningen ere blevne vel oprensede, at intet Vand er bleven staaende paa Ageren Vinteren over. Iagttages dette, udsaaes Hveden om Foraaret paa Høstpløiningen, saasnart Ageren er saa tør, at Jorden ikke klæber ved Harvetænderene.

§. 4.

Vinterhvede

har Fortrin for Sommerhvede baade i Kjærne og Straae. Her dyrkes den brune og gule Vinterhvede. Den brune Hvede fordrer stærke og fede Hvedejorder, og udarter paa andre, den dyrkes ogsaa kun sjeldent. Den gule Hvede modstaaer bedre Climatet, og er derfor almindeligare; dentager oagsaa tiltakke med en midnre stærk og seed Jord.

Af Engelsk Hvede gives mange Varieteter, hvoraf the White eller Egg Shell Wheat ansees for den fortrinligste, og sættes ved Siden af den bedste Danziger-Hvede. Uagtet den bliver meget tidligt moden, har dog de hertillands gjorte Forsøg med dens Dyrkning, saavidt jeg veed, ikke været opmuntrende. Det synes at være en meget kjælen Sæd, og Kornene sidde saa løst i Vipperne, at de lettelig blæse af i stærk Blæst, den fordrer ikke saa stærke Jorder, som Vinterhvede i Almindelighed.

Polsk eller Danziger-Hvede er udentvivl den tjenligste for de nordlige Climater; den saaes fra Sjelland og Holsteen, hvor den almindelig dyrkes, men da den paa begge disse Steder er udartet, er det bedst at forskrive den directe fra Danzig.

En Afart af Hvede, som dyrkes i England og Frankerig, og kaldes Lammas Hvede, fortjener udentvivl at dyrkes i alla nordlige Lande, da den modnes 14 Dage til 3 Uger tidligere end alle øvrige dyrkede Arter af Hvede, og Kornene sidde meget faste i Vipperne. Melet falder noget tungt, og agtes derfor mindre.

§ 5.

Af alle Kornarter er Hveden den fortrinligste, den giver baade det meste og det bedste Meel, og tager oagsaa tiltakke med en midnre stærk og seed Jord.

Af Engelsk Hvede gives mange Varieteter, hvoraf the White eller Egg Shell Wheat ansees for den fortrinligste, og sættes ved Siden af den bedste Danziger-Hvede. Uagtet den bliver meget tidligt moden, har dog de hertillands gjorte Forsøg med dens Dyrkning, saavidt jeg veed, ikke været opmuntrende. Det synes at være en meget kjælen Sæd, og Kornene sidde saa løst i Vipperne, at de lettelig blæse af i stærk Blæst, den fordrer ikke saa stærke Jorder, som Vinterhvede i Almindelighed.

Polsk eller Danziger-Hvede er udentvivl den tjenligste for de nordlige Climater; den saaes fra Sjelland og Holsteen, hvor den almindelig dyrkes, men da den paa begge disse Steder er udartet, er det bedst at forskrive den directe fra Danzig.

En Afart af Hvede, som dyrkes i England og Frankerig, og kaldes Lammas Hvede, fortjener udentvivl at dyrkes i alla nordlige Lande, da den modnes 14 Dage til 3 Uger tidligere end alle øvrige dyrkede Arter af Hvede, og Kornene sidde meget faste i Vipperne. Melet falder noget tungt, og agtes derfor mindre.

§ 5.

Af alle Kornarter er Hveden den fortrinligste, den giver baade det meste og det bedste Meel, ogtillige de fleste Fold. I Hveden mere end i nogen anden Sædart indeholdes Gluten eller Planteliim, der i sine chemiske Stoffe er aldeles analog med den dyriske Natur, og derhos med Rette ansees som et af de kraftigste Næringsmidler for det dyriske Legeme. Formedelst en større Overflødighed af dette Stof, er ogsaa Hvedebrød lettere at fordøie end Brødet af andet Meel.

Æggehvidestoffet, der i sin Grundblanding ligeledes kommer meget overeens med de dyriske Legemer, og som Næringsstof næsten kan sættes ved Siden af Plantelimen, indeholdes ogsaa rigeligere i Hveden, end i nogen anden Sæd. Naar i 100 Dele almindeligt Vaarbyg indeholdes 4 Dele Plantelim og Æggehvidestof, og i 100 Dele Rug 6 Dele, saa indeholdes i 100 Dele Hvede 12 Dele af nysnævnte Stoffe.

Ifølge Einhoffs Opgave indeholdes i 100 Dele Hvede:

Skaller eller Klid

$12\frac{1}{2}$

Fugtighed

9

Sød Sliim

5

Planteliim og Æggehvidestof

$12\frac{1}{2}$

Kraftmeel

$60\frac{1}{2}$.

En Tønde god Hvede kan veie 14 Lpd. og undertiden noget derover.

§. 6.

Jeg har sagt, at af alle Sædarter giver tillige de fleste Fold. I Hveden mere end i nogen anden Sædart indeholdes Gluten eller Planteliim, der i sine chemiske Stoffe er aldeles analog med den dyriske Natur, og derhos med Rette ansees som et af de kraftigste Næringsmidler for det dyriske Legeme. Formedelst en større Overflødighed af dette Stof, er ogsaa Hvedebrød lettere at fordøie end Brødet af andet Meel.

Æggehvidestoffet, der i sin Grundblanding ligeledes kommer meget overeens med de dyriske Legemer, og som Næringsstof næsten kan sættes ved Siden af Plantelimen, indeholdes ogsaa rigeligere i Hveden, end i nogen anden Sæd. Naar i 100 Dele almindeligt Vaarbyg indeholdes 4 Dele Plantelim og Æggehvidestof, og i 100 Dele Rug 6 Dele, saa indeholdes i 100 Dele Hvede 12 Dele af nysnævnte Stoffe.

Ifølge Einhoffs Opgave indeholdes i 100 Dele Hvede:

Skaller eller Klid

$12\frac{1}{2}$

Fugtighed

9

Sød Sliim

5

Planteliim og Æggehvidestof

$12\frac{1}{2}$

Kraftmeel

$60\frac{1}{2}$.

En Tønde god Hvede kan veie 14 Lpd. og undertiden noget derover.

§. 6.

Jeg har sagt, at af alle Sædarter giverHveden de fleste Fold, men dette er dog kun Tilfælde, naar den dyrkes paa et leerholdigt, med rigelig Næring forsynet Jordsmon. Det er vel ikke uden Exempel, at Hveden ogsaa paa andre Jordarter har givet rige Grøder, men da har Hvedeageren, almindeligen til Skade for de øvrige Agre, enten været uforholdsmæssig stærkt gjødslet, eller og har Veirliget paa en særdeles Maade begunstiget Hvedens Vext og Trivelse; men hvorved ogsaa en skadelig Udtømmelse af Jordsmonnets Kræfter stedse bliver en undeblivelig Følge. Den større Indtægt, som Hveden giver, naar den dyrkes paa et for samme passende Jordsmon, forleder undertiden til at saae Hveden, hvor man burde saae Rug, hvoraf Følgen oftest maa blive feilslagen Høst, og en afkræftet of forvildet Ager; thi saa vist det er, at Hveden forholdsviis ikke afkræfter Jordsmonnet mere end anden Sæd, saasnart det er leerholdigt, saa vist er det ogsaa, at paa lette Jorder er den en høist tærende Sæd, hvor den dog i Afkastning staaer meget tilbage for Rugen.

§. 7.

I lang Tid troede man, at Vinterhvede aldeles ikke vilde til her tillands; endelig hedte det, at den nok lod sig dyrke i de mildere Egne af Landet, som ved Kysterne, men at det var for delicat en Plante til at trives paa Høiderne. Nu er man ogsaa kommet ud af denne Vildfarelse. Vintersæds Hveden de fleste Fold, men dette er dog kun Tilfælde, naar den dyrkes paa et leerholdigt, med rigelig Næring forsynet Jordsmon. Det er vel ikke uden Exempel, at Hveden ogsaa paa andre Jordarter har givet rige Grøder, men da har Hvedeageren, almindeligen til Skade for de øvrige Agre, enten været uforholdsmæssig stærkt gjødslet, eller og har Veirliget paa en særdeles Maade begunstiget Hvedens Vext og Trivelse; men hvorved ogsaa en skadelig Udtømmelse af Jordsmonnets Kræfter stedse bliver en undeblivelig Følge. Den større Indtægt, som Hveden giver, naar den dyrkes paa et for samme passende Jordsmon, forleder undertiden til at saae Hveden, hvor man burde saae Rug, hvoraf Følgen oftest maa blive feilslagen Høst, og en afkræftet of forvildet Ager; thi saa vist det er, at Hveden forholdsviis ikke afkræfter Jordsmonnet mere end anden Sæd, saasnart det er leerholdigt, saa vist er det ogsaa, at paa lette Jorder er den en høist tærende Sæd, hvor den dog i Afkastning staaer meget tilbage for Rugen.

§. 7.

I lang Tid troede man, at Vinterhvede aldeles ikke vilde til her tillands; endelig hedte det, at den nok lod sig dyrke i de mildere Egne af Landet, som ved Kysterne, men at det var for delicat en Plante til at trives paa Høiderne. Nu er man ogsaa kommet ud af denne Vildfarelse. VintersædsDyrkning er i det Hele langt sikkrere i vore Oplande, end i Søedistricterne. I Scotland dyrkes den skjønneste Hvede i en Høide af 1000 Fod over Havet.

§. 8.

Næst Rugen giver Hveden blandt Kornarterne det meste Straae. Dess Godhed, som Foder betragtet, beroer fornemmelig paa Sædens Modenheds Fylde. Lader man Hveden naae den yderste Grad af Modenhed, førend den høstes, er Halmen kun lidet nærende; høstes den derimod, medens den endnu har nogen Saft i Straaet, staaer Hvedehalmen som Foder-Material ikke tilbage for nogen anden Halm, og overgaaer Rughalmen heri. Hvede-Halmen benyttes med Fordeel blandt Hakkelse til Heste.

Kjernenes Forhold til Halmen forholder sig omtrent som 1 til 2.

§. 9.

Paa Jordsmon, der indeholde 50 pCt. og derover af Leer, dyrkes i Almindelighed Hvede med større Fordeel end Rug; men et saadant Jordsmon maa være aldeles befriet fra staaende Vand, thi Syrer i Jorden taaler Hveden endnu mindre end Rugen. Al saadan Jord derfor, der ifølge dens Natur er kold og fugtig, maa først tilbørligt afgrøftes, og Ageren siden pløies i smale Teje, fra 15 til 20 Fod efter Agerens større eller mindre Dyrkning er i det Hele langt sikkrere i vore Oplande, end i Søedistricterne. I Scotland dyrkes den skjønneste Hvede i en Høide af 1000 Fod over Havet.

§. 8.

Næst Rugen giver Hveden blandt Kornarterne det meste Straae. Dess Godhed, som Foder betragtet, beroer fornemmelig paa Sædens Modenheds Fylde. Lader man Hveden naae den yderste Grad af Modenhed, førend den høstes, er Halmen kun lidet nærende; høstes den derimod, medens den endnu har nogen Saft i Straaet, staaer Hvedehalmen som Foder-Material ikke tilbage for nogen anden Halm, og overgaaer Rughalmen heri. Hvede-Halmen benyttes med Fordeel blandt Hakkelse til Heste.

Kjernenes Forhold til Halmen forholder sig omtrent som 1 til 2.

§. 9.

Paa Jordsmon, der indeholde 50 pCt. og derover af Leer, dyrkes i Almindelighed Hvede med større Fordeel end Rug; men et saadant Jordsmon maa være aldeles befriet fra staaende Vand, thi Syrer i Jorden taaler Hveden endnu mindre end Rugen. Al saadan Jord derfor, der ifølge dens Natur er kold og fugtig, maa først tilbørligt afgrøftes, og Ageren siden pløies i smale Teje, fra 15 til 20 Fod efter Agerens større eller mindre Dyrkning er i det Hele langt sikkrere i vore Oplande, end i Søedistricterne. I Scotland dyrkes den skjønneste Hvede i en Høide af 1000 Fod over Havet.

§. 8.

Næst Rugen giver Hveden blandt Kornarterne det meste Straae. Dess Godhed, som Foder betragtet, beroer fornemmelig paa Sædens Modenheds Fylde. Lader man Hveden naae den yderste Grad af Modenhed, førend den høstes, er Halmen kun lidet nærende; høstes den derimod, medens den endnu har nogen Saft i Straaet, staaer Hvedehalmen som Foder-Material ikke tilbage for nogen anden Halm, og overgaaer Rughalmen heri. Hvede-Halmen benyttes med Fordeel blandt Hakkelse til Heste.

Kjernenes Forhold til Halmen forholder sig omtrent som 1 til 2.

§. 9.

Paa Jordsmon, der indeholde 50 pCt. og derover af Leer, dyrkes i Almindelighed Hvede med større Fordeel end Rug; men et saadant Jordsmon maa være aldeles befriet fra staaende Vand, thi Syrer i Jorden taaler Hveden endnu mindre end Rugen. Al saadan Jord derfor, der ifølge dens Natur er kold og fugtig, maa først tilbørligt afgrøftes, og Ageren siden pløies i smale Teje, fra 15 til 20 Fod efter Agerens større eller mindreHeldning. Uden Iagttagelse af denne Regel venter man forgjæves en sikker og riig Grøde af Hvede, ihvor riigt Jordsmonnet end er, og ihvor hensigtsmæssigt det end forresten er bearbeidet.

§. 10.

Denne Egenskab hos Hveden at forlange et leerholdigt Jordsmon foraarsager, at der i vores Climat gives næsten ingen Frugt, der uden Skade for den paafølgende Hvede kan i det samme Aar gaae foran den paa samme Ager;

og Vanskeligheden i hos os i Efteraaret at bearbeide et leerholdigt Jordsmon til den Fuldkommenhed, som Hvedesæden fordrer, stiger i samme Forhold som Jordsmonnets Leerholdighed tiltager. Paa Jorder derfor, hvor Leret overstiger 50 eller 60 pCt., der er den rene Sommerbrak den eneste sikre Forberedelse for en indbringende Hvedehøst.

Paa Jordsmon, der kun holde 40 til 50 pCt. Leer, kan efter frodige og tætsluttede Vikker, hvortil har været tilstrækkeligt gjødet, uden Betænkning følge Hvede, om Vikkerne høstes grønne og Stubbene strax nedpløies; men Vikkerne maa da være af Ageren i de første Dage af August Maaned i det seneste for at give Tid til en fuldstændig Forberedelse for Hvedesæden. To Pløininger er nu fuldkommen tilstrækkeligt. Paa stærkere Leerjorder vil denne Sædorden ikke ledsages af Held. Heldning. Uden Iagttagelse af denne Regel venter man forgjæves en sikker og riig Grøde af Hvede, ihvor riigt Jordsmonnet end er, og ihvor hensigtsmæssigt det end forresten er bearbeidet.

§. 10.

Denne Egenskab hos Hveden at forlange et leerholdigt Jordsmon foraarsager, at der i vores Climat gives næsten ingen Frugt, der uden Skade for den paafølgende Hvede kan i det samme Aar gaae foran den paa samme Ager; og Vanskeligheden i hos os i Efteraaret at bearbeide et leerholdigt Jordsmon til den Fuldkommenhed, som Hvedesæden fordrer, stiger i samme Forhold som Jordsmonnets Leerholdighed tiltager. Paa Jorder derfor, hvor Leret overstiger 50 eller 60 pCt., der er den rene Sommerbrak den eneste sikre Forberedelse for en indbringende Hvedehøst.

Paa Jordsmon, der kun holde 40 til 50 pCt. Leer, kan efter frodige og tætsluttede Vikker, hvortil har været tilstrækkeligt gjødet, uden Betænkning følge Hvede, om Vikkerne høstes grønne og Stubbene strax nedpløies; men Vikkerne maa da være af Ageren i de første Dage af August Maaned i det seneste for at give Tid til en fuldstændig Forberedelse for Hvedesæden. To Pløininger er nu fuldkommen tilstrækkeligt. Paa stærkere Leerjorder vil denne Sædorden ikke ledsages af Held.Om Klever, som Forfrugt for Vintersæd henviser jeg til min Afhandling om Rugen, Pag. 45.

Kaal, Rodfrugter og Bønner ere fortrinlige Forfrugter for Hveden i de Climater, som have længere Sommere; her derimod kommer disse Frugter saa silde af Ageren, at man ikke med nogen rimelig Formodning om et lykkeligt Udfald kan besaae den med Vinterhvede.

§. 11.

Da Jorden behandles for Hvede ligesom for Rug, henviser jeg herom til min Afhandling om Rugen, hvor denne Materie findes fuldstændigt afhandlet.

§. 12.

Al Sæd er tilbøielig til at udarte, og mere i de nordlige end i de sydlige Climater, naar den i flere Aar i Rad dyrkes i samme Jordart og med samme Behandling, men ingen Sæd udarter hastigere end Havren og Hveden. Temperaturens Omskiftning, Jordsmonnets Natur, Overflødighed eller Mangel paa Bearbeidning og Gjødning virke meget paa Udsæden, foraarsage ofte en maadelig Høst, og forringe den bedste Slags Sæd; efter nogle maadelige Aar efter hinanden, endes det omsider med en total Misvext, allene foranlediget af Sædekornets usle Beskaffenhed. Undertiden foranlediges Sædens Forringelse af Formerelsen af en ubemærket Indblanding af en slettere Art. At Om Klever, som Forfrugt for Vintersæd henviser jeg til min Afhandling om Rugen, Pag. 45.

Kaal, Rodfrugter og Bønner ere fortrinlige Forfrugter for Hveden i de Climater, som have længere Sommere; her derimod kommer disse Frugter saa silde af Ageren, at man ikke med nogen rimelig Formodning om et lykkeligt

Udfald kan besaae den med Vinterhvede.

§. 11.

Da Jorden behandles for Hvede ligesom for Rug, henviser jeg herom til min Afhandling om Rugen, hvor denne Materie findes fuldstændigt afhandlet.

§. 12.

Al Sæd er tilbøielig til at udarte, og mere i de nordlige end i de sydlige Climater, naar den i flere Aar i Rad dyrkes i samme Jordart og med samme Behandling, men ingen Sæd udarter hastigere end Havren og Hveden. Temperaturens Omskiftning, Jordsmonnets Natur, Overflødighed eller Mangel paa Bearbeidning og Gjødning virke meget paa Udsæden, foraarsage ofte en maadelig Høst, og forringe den bedste Slags Sæd; efter nogle maadelige Aar efter hinanden, endes det omsider med en total Misvext, allene foranlediget af Sædekornets usle Beskaffenhed. Undertiden foranlediges Sædens Forringelse af Formerelsen af en ubemærket Indblanding af en slettere Art. At Om Klever, som Forfrugt for Vintersæd henviser jeg til min Afhandling om Rugen, Pag. 45.

Kaal, Rodfrugter og Bønner ere fortrinlige Forfrugter for Hveden i de Climater, som have længere Sommere; her derimod kommer disse Frugter saa silde af Ageren, at man ikke med nogen rimelig Formodning om et lykkeligt Udfald kan besaae den med Vinterhvede.

§. 11.

Da Jorden behandles for Hvede ligesom for Rug, henviser jeg herom til min Afhandling om Rugen, hvor denne Materie findes fuldstændigt afhandlet.

§. 12.

Al Sæd er tilbøielig til at udarte, og mere i de nordlige end i de sydlige Climater, naar den i flere Aar i Rad dyrkes i samme Jordart og med samme Behandling, men ingen Sæd udarter hastigere end Havren og Hveden. Temperaturens Omskiftning, Jordsmonnets Natur, Overflødighed eller Mangel paa Bearbeidning og Gjødning virke meget paa Udsæden, foraarsage ofte en maadelig Høst, og forringe den bedste Slags Sæd; efter nogle maadelige Aar efter hinanden, endes det omsider med en total Misvext, allene foranlediget af Sædekornets usle Beskaffenhed. Undertiden foranlediges Sædens Forringelse af Formerelsen af en ubemærket Indblanding af en slettere Art. AtSædens Udartning indtræffer tidligere i et koldt og fugtigt Climat, end i et mildt og tørt, er naturligt; og efter min Erfaring bør vi ombytte Saaehvede hvert tredie eller 4de Aar. Man maa da ogsaa søge den vakkreste og reneste Sæd, voxet paa et riigt og tørt Jordsmon, som er bekjendt for at frembringe en god Art. De fleste Sædarter forbedres ved at bringes fra et nordligere i et sydligere Climat. Hveden derimod befinder sig meget vel ved at forplantes fra et varmere til et koldere, men ikke omvendt.

§. 13.

Med god Behandling kan Hveden beholde sin Spirekraft i flere Aar, men aarsgammel Hvede er den tjenligste til Sæd. Det er upaatvivleligt, at Grøde efter nye Hvede er underkastet flere Sygdomme.

Ved at bruge aarsgammel Sæd har man desuden den Fordeel, at man ikke ved en sildig Høst forhindres fra at saae sin Vinterhvede i rette Tid.

§. 14.

Inden Sæden betroes Jorden, bør den vaskes og kalkes; til den Ende bringer man et Kar hen under et springvand eller en Vandpost, om Anledning dertil gives, paa det Vandet desto lettere flere Gange kan ombyttes; Karret fyldes for en Deel med Vand, hvori Hveden kommes, men ikke mere end omtrent en Kande af Gangen. De sunde og fulde Kjerner falde tilbunds, de svage og Sædens Udartning indtræffer tidligere i et koldt og fugtigt Climat, end i et mildt og tørt, er naturligt; og efter min Erfaring bør vi ombytte Saaehvede hvert tredie eller 4de Aar. Man maa da ogsaa søge den vakkreste og reneste Sæd, voxet paa et riigt og tørt Jordsmon, som er bekjendt for at frembringe en god Art. De fleste Sædarter forbedres ved at bringes fra et nordligere i et sydligere Climat. Hveden derimod befinder sig meget vel ved at forplantes fra et varmere til et koldere, men ikke omvendt.

§. 13.

Med god Behandling kan Hveden beholde sin Spirekraft i flere Aar, men aarsgammel Hvede er den tjenligste til Sæd. Det er upaatvivleligt, at Grøde efter nye Hvede er underkastet flere Sygdomme.

Ved at bruge aarsgammel Sæd har man desuden den Fordeel, at man ikke ved en sildig Høst forhindres fra at saae sin Vinterhvede i rette Tid.

§. 14.

Inden Sæden betroes Jorden, bør den vaskes og kalkes; til den Ende bringer man et Kar hen under et springvand eller en Vandpost, om Anledning dertil gives, paa det Vandet desto lettere flere Gange kan ombyttes; Karret fyldes for en Deel med Vand, hvori Hveden kommes, men ikke mere end omtrent en Kande af Gangen. De sunde og fulde Kjerner falde tilbunds, de svage og Sædens Udartning indtræffer tidligere i et koldt og fugtigt Climat, end i et mildt og tørt, er naturligt; og efter min Erfaring bør vi ombytte Saaehvede hvert tredie eller 4de Aar. Man maa da ogsaa søge den vakkreste og reneste Sæd, voxet paa et riigt og tørt Jordsmon, som er bekjendt for at frembringe en god Art. De fleste Sædarter forbedres ved at bringes fra et nordligere i et sydligere Climat. Hveden derimod befinder sig meget vel ved at forplantes fra et varmere til et koldere, men ikke omvendt.

§. 13.

Med god Behandling kan Hveden beholde sin Spirekraft i flere Aar, men aarsgammel Hvede er den tjenligste til Sæd. Det er upaatvivleligt, at Grøde efter nye Hvede er underkastet flere Sygdomme.

Ved at bruge aarsgammel Sæd har man desuden den Fordeel, at man ikke ved en sildig Høst forhindres fra at saae sin Vinterhvede i rette Tid.

§. 14.

Inden Sæden betroes Jorden, bør den vaskes og kalkes; til den Ende bringer man et Kar hen under et springvand eller en Vandpost, om Anledning dertil gives, paa det Vandet desto lettere flere Gange kan ombyttes; Karret fyldes for en Deel med Vand, hvori Hveden kommes, men ikke mere end omtrent en Kande af Gangen. De sunde og fulde Kjerner falde tilbunds, de svage ogbeskadigede flyde ovenpaa, og afskummes. Derpaa rører man vel om i Karret, paa det at Sæden kan skylles reen fra alt vedklæbende Støv, Æg af Insecter og saadant mere.

Saaledes farer man fort med at komme en Kande Sæd i Karret af Gangen, skummer og skyller Sæden reen, indtil der omtrent kan være $^{1}/_{2}$ Tonde Sæd i Karret, da man udtapper det urene Vand, fylder Karret med reent Vand, og bliver saaledes ved, indtil Vandet staaer reent og klart over Sæden, og ingen flere lette Korn flyde op. Naar al Saaesæden saaledes er vasket of renset, bredes den ganske tyndt ud over et Gulv, bestrøes med læsket Kalk, omrøres og omkastes med en Skovl, indtil Kalken ligesom et Skal omgiver ethvert Sædekorn, da Hveden er

færdig til at udsaaes. Jeg kan med Sandhed sige, at jeg stedse har avlet mere og skjønnere Hvede, naar Sædekornet har været saaledes behandlet, end naar Vaskningen og Kalkningen har været efterladt.

§. 15.

Udsædens Mængde beroer paa, om Jordsmonnets mineralske Beskaffenhed er overeensstemmende med Hvedesædens Natur; om det er i saa fuldkommen Kraft, og saa vel dyrket, at Sæden uhindret kan udbrede sine Rødder, og finde den fornødne Næring til at skyde mange Sideskud. Om Saaekornet er sundt og fyldigt, at næsten alle Kjerner kunne spire og frembringe kraftfulde Planter, og endelig, om man er saa heldig at træffe en gunstig Tid til Saaeningen. Ogsaa Sædemandens Færdighed maa man tage Hensyn til. Ere alle gunstige Omstændigheder forenede, kan meget Saakorn spares; jeg har da aldrig saaet mere end 3 Skjepper Hvede paa en Tøndeland till 14000 [Kvadrat] Alen. Under mindre gunstige Omstændigheder kan en Tøndeland vel fordre 4 til 5 Skjepper; men synes en endnu tykkere Udsæd at paakræves, da er Jordsmonnet enten slet dyrket eller det er for beskadigede flyde ovenpaa, og afskummes. Derpaa rører man vel om i Karret, paa det at Sæden kan skylles reen fra alt vedklæbende Støv, Æg af Insecter og saadant mere.

Saaledes farer man fort med at komme en Kande Sæd i Karret af Gangen, skummer og skyller Sæden reen, indtil der omtrent kan være $^{1}/_{2}$ Tonde Sæd i Karret, da man udtapper det urene Vand, fylder Karret med reent Vand, og bliver saaledes ved, indtil Vandet staaer reent og klart over Sæden, og ingen flere lette Korn flyde op. Naar al Saaesæden saaledes er vasket of renset, bredes den ganske tyndt ud over et Gulv, bestrøes med læsket Kalk, omrøres og omkastes med en Skovl, indtil Kalken ligesom et Skal omgiver ethvert Sædekorn, da Hveden er færdig til at udsaaes. Jeg kan med Sandhed sige, at jeg stedse har avlet mere og skjønnere Hvede, naar Sædekornet har været saaledes behandlet, end naar Vaskningen og Kalkningen har været efterladt.

§. 15.

Udsædens Mængde beroer paa, om Jordsmonnets mineralske Beskaffenhed er overeensstemmende med Hvedesædens Natur; om det er i saa fuldkommen Kraft, og saa vel dyrket, at Sæden uhindret kan udbrede sine Rødder, og finde den fornødne Næring til at skyde mange Sideskud. Om Saaekornet er sundt og fyldigt, at næsten alle Kjerner kunne spire og frembringe kraftfulde Planter, og endelig, om man er saa heldig at træffe en gunstig Tid til Saaeningen. Ogsaa Sædemandens Færdighed maa man tage Hensyn til. Ere alle gunstige Omstændigheder forenede, kan meget Saakorn spares; jeg har da aldrig saaet mere end 3 Skjepper Hvede paa en Tøndeland till 14000 [Kvadrat] Alen. Under mindre gunstige Omstændigheder kan en Tøndeland vel fordre 4 til 5 Skjepper; men synes en endnu tykkere Udsæd at paakræves, da er Jordsmonnet enten slet dyrket eller det er forfattigt til at bære Hvede, eller ogsaa er det i sin mineralske Blanding uskikket for denne Sædart; i sidste Tilfælde maa man da hellere besaae det med Rug. I Climater, der ere udsatte for heftige Storme og styrtende Regnfald, bør man saae tyndt, pa det at Sæden udbredende sine Rødder, faaer et stadigere Rodfæste. Den voxer da mindre i Halm, men faaer større Ax, og giver grovere Korn. Fornemmelig i Hensigt at skaffe Hveden et stadigt Rodfæste, maa den nedmuldes dybere end Rugen; 3 til 4 Tommer synes tilstrækkeligt.

§. 16.

I dette Climat falder den rette Saaetid for Hveden i de sidste Dage af August Maaned, sildigere saaet, kan dens spæde Rødder ikke taale det sildige Efteraars Kulde og Slud, uden at lide derved. Stærk og varig Barfrost er Hvedens værste Fiende. Den brune Hvede modstaaer den dog temmelig længe, den gule ikke saa længe, den hvide engelske Hvede taaler den allermindst. Ogsaa herimod hjelper tidlig Saaening meget. Man anbefaler alminderligen, jeg troer uden Grund, at saae Hveden sildigere end Rugen; jeg bruger at saae Hveden før Rugen, og befinder mig vel derved.

§. 17.

Sygdomme, som Hvedesæden hyppigere end anden Sæd er underkastet, er jeg saa heldig ikke at kjende af egen Erfaring; saalænge jag fulgte den almindelige Regel, at saae Hveden efter Rugen, eller i Slutningen af September, var den ikke stedse fri for Rust, nu derimod, da jeg saaer Hveden i August Maaned, har jeg ikke en eneste Gang bemærket et rustet Hvedestraae paa Ageren. Jeg beder, at man lægger vel Mærke til denne Erfaring, som ogsaa i den senere Tid er gjort i England, at Augustmaanendens Hvede aldrig skades af Rust. De Sygdomme, som hidrøre fra Overflødighed eller Mangel paa Næringsstoffe, eller fra en uhensigtsmæssig of ufuldkommen Bearbeidning fattigt til at bære Hvede, eller ogsaa er det i sin mineralske Blanding uskikket for denne Sædart; i sidste Tilfælde maa man da hellere besaae det med Rug. I Climater, der ere udsatte for heftige Storme og styrtende Regnfald, bør man saae tyndt, pa det at Sæden udbredende sine Rødder, faaer et stadigere Rodfæste. Den voxer da mindre i Halm, men faaer større Ax, og giver grovere Korn. Fornemmelig i Hensigt at skaffe Hveden et stadigt Rodfæste, maa den nedmuldes dybere end Rugen; 3 til 4 Tommer synes tilstrækkeligt.

§. 16.

I dette Climat falder den rette Saaetid for Hveden i de sidste Dage af August Maaned, sildigere saaet, kan dens spæde Rødder ikke taale det sildige Efteraars Kulde og Slud, uden at lide derved. Stærk og varig Barfrost er Hvedens værste Fiende. Den brune Hvede modstaaer den dog temmelig længe, den gule ikke saa længe, den hvide engelske Hvede taaler den allermindst. Ogsaa herimod hjelper tidlig Saaening meget. Man anbefaler alminderligen, jeg troer uden Grund, at saae Hveden sildigere end Rugen; jeg bruger at saae Hveden før Rugen, og befinder mig vel derved.

§. 17.

Sygdomme, som Hvedesæden hyppigere end anden Sæd er underkastet, er jeg saa heldig ikke at kjende af egen Erfaring; saalænge jag fulgte den almindelige Regel, at saae Hveden efter Rugen, eller i Slutningen af September, var den ikke stedse fri for Rust, nu derimod, da jeg saaer Hveden i August Maaned, har jeg ikke en eneste Gang bemærket et rustet Hvedestraae paa Ageren. Jeg beder, at man lægger vel Mærke til denne Erfaring, som ogsaa i den senere Tid er gjort i England, at Augustmaanendens Hvede aldrig skades af Rust. De Sygdomme, som hidrøre fra Overflødighed eller Mangel paa Næringsstoffe, eller fra en uhensigtsmæssig of ufuldkommen Bearbeidning fattigt til at bære Hvede, eller ogsaa er det i sin mineralske Blanding uskikket for denne Sædart; i sidste Tilfælde maa man da hellere besaae det med Rug. I Climater, der ere udsatte for heftige Storme og styrtende Regnfald, bør man saae tyndt, pa det at Sæden udbredende sine Rødder, faaer et stadigere Rodfæste. Den voxer da mindre i Halm, men faaer større Ax, og giver grovere Korn. Fornemmelig i Hensigt at skaffe Hveden et stadigt Rodfæste, maa den nedmuldes dybere end Rugen; 3 til 4 Tommer synes tilstrækkeligt.

§. 16.

I dette Climat falder den rette Saaetid for Hveden i de sidste Dage af August Maaned, sildigere saaet, kan dens spæde Rødder ikke taale det sildige Efteraars Kulde og Slud, uden at lide derved. Stærk og varig Barfrost er Hvedens værste Fiende. Den brune Hvede modstaaer den dog temmelig længe, den gule ikke saa længe, den hvide engelske Hvede taaler den allermindst. Ogsaa herimod hjelper tidlig Saaening meget. Man anbefaler alminderligen, jeg troer uden Grund, at saae Hveden sildigere end Rugen; jeg bruger at saae Hveden før Rugen, og befinder mig vel derved.

§. 17.

Sygdomme, som Hvedesæden hyppigere end anden Sæd er underkastet, er jeg saa heldig ikke at kjende af egen Erfaring; saalænge jag fulgte den almindelige Regel, at saae Hveden efter Rugen, eller i Slutningen af September, var den ikke stedse fri for Rust, nu derimod, da jeg saaer Hveden i August Maaned, har jeg ikke en eneste Gang bemærket et rustet Hvedestraae paa Ageren. Jeg beder, at man lægger vel Mærke til denne Erfaring, som ogsaa i den senere Tid er gjort i England, at Augustmaanendens Hvede aldrig skades af Rust. De Sygdomme, som hidrøre fra Overflødighed eller Mangel paa Næringsstoffe, eller fra en uhensigtsmæssig of ufuldkommen Bearbeidningaf Jordsmonnet, veed den kyndige Jordbruger at forekomme. De mindre kyndige henviser jeg til, hvad jeg i min Afhandling om Rugen har opgivet som den hensigtsmæssigste Behandling af Jordsmonnet for Vintersæd. De Sygdomme derimod, der ere Følger af Atmosphærens Forandringer, og sammes Indflydelse paa Planternes Safter, kjende vi intet Middel til at forekomme.

§. 18.

Lader man Hveden uhøstet, indtil den har naaet den yderste Grad af Modenhed, tabes mange Korn paa Ageren, Melet bliver graaligt, og Halmen fast uden al Næring. Bløde maa Kjernerne dog ingenlunde være, naar Hveden høstes, thi da bliver den efter Tørringen skrumpen og uanseelig, fylder kun lidet i Skjeppen, og betales slet.

§. 19.

Hvedesæden bør ikke meies, men segles, hvorved meget mindre Korn gaaer tilspilde; den bør ogsaa bindes i smaa Neg, paa det den hastigt kan tørres. Da een eneste Dags Regn, medens den staaer i Neg, er istand til at skjæmme dens Udseende, forslaaer jeg følgende Bjergningsmaade som den fordeelagtigste: 8 eller 9 Neg sættes paa Rodenderne imod hverandre, hvarpaa alle de tilsammenstødende Toppe af Negene samles vel tilhobe, og ombindes med nogle Straae af Sæden. Siden tager man et Neg, som i denne Hensigt er bundet en god Deel større end de øvrige, trækker først Baandet om Neget med den høire Haand, imedens man omfatter Axene eller Toppene med den venstre, saaledes at Axene blive indvendig; naar det saaledes omvendte Neg ligesom en Kappe er hængt over de 8 eller 9 staaende Neg, udbredes den nedhængende Halm af Kappen vel og jevnt derover, og det Hele ombindes med nogle Halmstraae. Paa denne Maade kan Vintersæden stage af Jordsmonnet, veed den kyndige Jordbruger at forekomme. De mindre kyndige henviser jeg til, hvad jeg i min Afhandling om Rugen har opgivet som den hensigtsmæssigste Behandling af Jordsmonnet for Vintersæd. De Sygdomme derimod, der ere Følger af Atmosphærens Forandringer, og sammes Indflydelse paa Planternes Safter, kjende vi intet Middel til at forekomme.

§. 18.

Lader man Hveden uhøstet, indtil den har naaet den yderste Grad af Modenhed, tabes mange Korn paa Ageren, Melet bliver graaligt, og Halmen fast uden al Næring. Bløde maa Kjernerne dog ingenlunde være, naar Hveden høstes, thi da bliver den efter Tørringen skrumpen og uanseelig, fylder kun lidet i Skjeppen, og betales slet.

§. 19.

Hvedesæden bør ikke meies, men segles, hvorved meget mindre Korn gaaer tilspilde; den bør ogsaa bindes i smaa Neg, paa det den hastigt kan tørres. Da een eneste Dags Regn, medens den staaer i Neg, er istand til at skjæmme dens Udseende, forslaaer jeg følgende Bjergningsmaade som den fordeelagtigste: 8 eller 9 Neg sættes paa Rodenderne imod hverandre, hvarpaa alle de tilsammenstødende Toppe af Negene samles vel tilhobe, og ombindes med nogle Straae af Sæden. Siden tager man et Neg, som i denne Hensigt er bundet en god Deel større end de øvrige, trækker først Baandet om Neget med den høire Haand, imedens man omfatter Axene eller

Toppene med den venstre, saaledes at Axene blive indvendig; naar det saaledes omvendte Neg ligesom en Kappe er hængt over de 8 eller 9 staaende Neg, udbredes den nedhængende Halm af Kappen vel og jevnt derover, og det Hele ombindes med nogle Halmstraae. Paa denne Maade kan Vintersæden stage af Jordsmonnet, veed den kyndige Jordbruger at forekomme. De mindre kyndige henviser jeg til, hvad jeg i min Afhandling om Rugen har opgivet som den hensigtsmæssigste Behandling af Jordsmonnet for Vintersæd. De Sygdomme derimod, der ere Følger af Atmosphærens Forandringer, og sammes Indflydelse paa Planternes Safter, kjende vi intet Middel til at forekomme.

§. 18.

Lader man Hveden uhøstet, indtil den har naaet den yderste Grad af Modenhed, tabes mange Korn paa Ageren, Melet bliver graaligt, og Halmen fast uden al Næring. Bløde maa Kjernerne dog ingenlunde være, naar Hveden høstes, thi da bliver den efter Tørringen skrumpen og uanseelig, fylder kun lidet i Skjeppen, og betales slet.

§. 19.

Hvedesæden bør ikke meies, men segles, hvorved meget mindre Korn gaaer tilspilde; den bør ogsaa bindes i smaa Neg, paa det den hastigt kan tørres. Da een eneste Dags Regn, medens den staaer i Neg, er istand til at skjæmme dens Udseende, forslaaer jeg følgende Bjergningsmaade som den fordeelagtigste: 8 eller 9 Neg sættes paa Rodenderne imod hverandre, hvarpaa alle de tilsammenstødende Toppe af Negene samles vel tilhobe, og ombindes med nogle Straae af Sæden. Siden tager man et Neg, som i denne Hensigt er bundet en god Deel større end de øvrige, trækker først Baandet om Neget med den høire Haand, imedens man omfatter Axene eller Toppene med den venstre, saaledes at Axene blive indvendig; naar det saaledes omvendte Neg ligesom en Kappe er hængt over de 8 eller 9 staaende Neg, udbredes den nedhængende Halm af Kappen vel og jevnt derover, og det Hele ombindes med nogle Halmstraae. Paa denne Maade kan Vintersæden stageubeskadiget paa Marken i nogle Uger. Naar Sæden hjemføres, opløses ikke de saaledes sammenbundne Neg, men en Karl løfter den tilhobe op fra Marken, lægger dem forsigtig paa Vognen, og ikke et Korn tabes. Den som engang har forsøgt denne Bjergningsmaade, forudsat at Hatningen eller Kappenegets Paahængning er bleven ordentlig udført, thi herpaa beroer det næsten ene og allene, forlader det aldrig mere.

§. 20.

I Laden lægges Hveden almindeligen ovenpaa anden Sæd, at den først kan være at tilkomme, naar Træskningen begynder, efterdi Muus og Rotter søge den fremfor al anden Sæd; men denne Skik er meget skadelig, da Fugtighed fra den underliggende Sæd stiger op i Hveden, hvorover den taber baade i Godhed og Udseende, og fororsager Brand i Kornet, om den bruges til Udsæd. Lader det sig ikke gjøre at give Hveden en Plads for sig selv, da bør man bedække den med en Lag Halm, for saaledes at forlænge Dunstrørene, og lede Fugtigheden op i Halmen; denne Forsigtighed bør endog iagttages, om Hveden ligger for sig selv. Vil eller kan man ikke iakttage disse Regler, saa bør man dog lade det øverste Lag tærke for sig sjelv, og benytte det som et mindre godt Korn.

§. 21.

Hveden bør vaskes og skummes vel og siden udbredes pa et Gulv for at tørres, inden den kommer paa Møllen, om man vil have et ret smukt og hvidt Meel. Hvor Hvedebrød, som hos os kun lidet bruges, uden ved Høitideligheder og paa de Riges Borde, der maa man bestræbe sig for ikke allene at tilfredsstille Ganen, men ogsaa Øiet. Hvede af en mindre Godhed, eller af mindre godt Udseende betales forholdsviis slettere end al anden Sæd, og lønner ingenlunde at dyrkes.

*

------ ubeskadiget paa Marken i nogle Uger. Naar Sæden hjemføres, opløses ikke de saaledes sammenbundne Neg, men en Karl løfter den tilhobe op fra Marken, lægger dem forsigtig paa Vognen, og ikke et Korn tabes. Den som engang har forsøgt denne Bjergningsmaade, forudsat at Hatningen eller Kappenegets Paahængning er bleven ordentlig udført, thi herpaa beroer det næsten ene og allene, forlader det aldrig mere.

§. 20.

I Laden lægges Hveden almindeligen ovenpaa anden Sæd, at den først kan være at tilkomme, naar Træskningen begynder, efterdi Muus og Rotter søge den fremfor al anden Sæd; men denne Skik er meget skadelig, da Fugtighed fra den underliggende Sæd stiger op i Hveden, hvorover den taber baade i Godhed og Udseende, og fororsager Brand i Kornet, om den bruges til Udsæd. Lader det sig ikke gjøre at give Hveden en Plads for sig selv, da bør man bedække den med en Lag Halm, for saaledes at forlænge Dunstrørene, og lede Fugtigheden op i Halmen; denne Forsigtighed bør endog iagttages, om Hveden ligger for sig selv. Vil eller kan man ikke iakttage disse Regler, saa bør man dog lade det øverste Lag tærke for sig sjelv, og benytte det som et mindre godt Korn.

§. 21.

Hveden bør vaskes og skummes vel og siden udbredes pa et Gulv for at tørres, inden den kommer paa Møllen, om man vil have et ret smukt og hvidt Meel. Hvor Hvedebrød, som hos os kun lidet bruges, uden ved Høitideligheder og paa de Riges Borde, der maa man bestræbe sig for ikke allene at tilfredsstille Ganen, men ogsaa Øiet. Hvede af en mindre Godhed, eller af mindre godt Udseende betales forholdsviis slettere end al anden Sæd, og lønner ingenlunde at dyrkes.

*

------ ubeskadiget paa Marken i nogle Uger. Naar Sæden hjemføres, opløses ikke de saaledes sammenbundne Neg, men en Karl løfter den tilhobe op fra Marken, lægger dem forsigtig paa Vognen, og ikke et Korn tabes. Den som engang har forsøgt denne Bjergningsmaade, forudsat at Hatningen eller Kappenegets Paahængning er bleven ordentlig udført, thi herpaa beroer det næsten ene og allene, forlader det aldrig mere.

§. 20.

I Laden lægges Hveden almindeligen ovenpaa anden Sæd, at den først kan være at tilkomme, naar Træskningen begynder, efterdi Muus og Rotter søge den fremfor al anden Sæd; men denne Skik er meget skadelig, da Fugtighed fra den underliggende Sæd stiger op i Hveden, hvorover den taber baade i Godhed og Udseende, og fororsager Brand i Kornet, om den bruges til Udsæd. Lader det sig ikke gjøre at give Hveden en Plads for sig selv, da bør man bedække den med en Lag Halm, for saaledes at forlænge Dunstrørene, og lede Fugtigheden op i Halmen; denne Forsigtighed bør endog iagttages, om Hveden ligger for sig selv. Vil eller kan man ikke iakttage disse Regler, saa bør man dog lade det øverste Lag tærke for sig sjelv, og benytte det som et mindre godt Korn.

§. 21.

Hveden bør vaskes og skummes vel og siden udbredes pa et Gulv for at tørres, inden den kommer paa Møllen, om man vil have et ret smukt og hvidt Meel. Hvor Hvedebrød, som hos os kun lidet bruges, uden ved Høitideligheder og paa de Riges Borde, der maa man bestræbe sig for ikke allene at tilfredsstille Ganen, men ogsaa Øiet. Hvede af en mindre Godhed, eller af mindre godt Udseende betales forholdsviis slettere end al anden Sæd, og lønner ingenlunde at dyrkes.

*
